

2014 Yılında Kabul Edilen İdari Yargıda İstinaf Müessesesinin Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Kapsamında Açılacak İdari Davalara Etkisi

Nuray Ekşi*

Öz

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun (YUKK) 53(3). maddesi ile 80(1) (d) maddesi uyarınca sınır dışı kararlarının iptali için açılan davalar ile uluslararası korumaya ilişkin kararların iptali için açılan davalarda idare mahkemelerince verilen kararlar kesindir. Bu kararlara karşı itiraz ve temyiz yoluna başvurulamaz. Ancak 2014 yılında İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 45. maddesinde yapılan değişiklik ile istinaf yolu getirilmiştir. İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 45. maddesinde yapılan değişikliğe göre, idare mahkemelerinin kararlarına karşı, başka kanunlarda aksine hüküm bulunsa dahi, bölge idare mahkemelerine istinaf yoluna başvurulabilir. İdari yargı yapısında bir değişiklik yapılmamıştır. Önceki sistemde mevcut olan idare mahkemeleri, bölge idare mahkemeleri ve Danıştay şeklindeki yapılanma aynen korunmuştur. Fakat bölge idare mahkemelerinin rolü değiştirilmiş ve bu mahkemeler istinaf mahkemesi halinde dönüştürülmüştür. Böylece idari yargılama alanında üç aşamalı sisteme geçilmiştir. Çalışmamızda, istinaf mahkemelerinin ne zaman devreye gireceği, İdari Yargılama Usulü Kanunu'nda 2014 yılında yapılan değişiklikler ve bu değişikliklerin YUKK'ta yer alan idari yargıya ilişkin hükümler üzerindeki etkisi incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: İdari yargıda istinaf, YUKK

* Prof. Dr., Yeditepe Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Milletlerarası Özel Hukuk Anabilim Dalı, e-posta: nurayeksi@gmail.com.

The Impact of Appeal in Administrative Justice Adopted in 2014 on the Cases Filed Under the Law on Foreigners and International Protection

Nuray Ekşi*

Abstract

Articles 53(3) and 80(1)(d) of the Law on Foreigners and International Protection (LFIP) provide that the decisions of the administrative courts made in expulsion and international protection cases are final. No appeal is available against these decisions. However, through the amendment made in 2014 to Article 45 of the Law on the Procedure of Administrative Justice, 'appeal' (istinaf) before a regional administrative court has been introduced into the Turkish administrative law. According to the amended Article 45 of the Law on the Procedure of Administrative Justice, decisions of the administrative courts may be appealed before regional administrative courts, notwithstanding any contrary provisions in other Laws. The structure of the administrative justice, however, remains unchanged. The court structure under the previous system, composed of administrative courts, regional administrative courts and the Council of State, is preserved. However, the role of the regional administrative courts has been amended in that they have been converted into regional court of appeals. Hence, the Turkish administrative justice has now become a three-level system. This article examines when the regional administrative courts will become operational, the 2014 amendments to the Law on the Procedure of Administrative Justice, as well as the impact of such amendments on the provisions of the Law on Foreigners and International Protection concerning administrative procedure.

Keywords: *Appeal in administrative justice, LFIP*

* Prof. Dr., Yeditepe University, Faculty of Law, Department of Private International Law, e-mail: nurayeksi@gmail.com

YUKK'un Hazırlık Çalışmaları ve Kapsamı¹

6458 sayılı YUKK'un çalışmalarına, 2009 yılında kısaca "Göç ve İltica Bürosu" olarak anılan İçişleri Bakanlığı İltica ve Göç Mevzuatı ve İdari Kapasitesini Geliştirme ve Uygulama Bürosu tarafından başlanılmıştır. YUKK'un hazırlıkları, Mayıs 2012 tarihinde sona ermiş; YUKK, Nisan 2013 tarihinde TBMM'de kabul edilmiş ve ardından Resmi Gazete'de yayımlanmıştır (YUKK, 2013). YUKK'un 124. maddesi uyarınca, idari yapıya ilişkin hükümler, 11/04/2013 tarihinde; diğer hükümler ise 11/04/2013 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Göç ve İltica Bürosu, 15 Ekim 2008 tarihli İçişleri Bakanlık onayı ile kurulmuştu. 6458 sayılı YUKK'un, göç ve iltica alanında idari teşkilata ilişkin hükümlerinin 11/04/2013 tarihinde yürürlüğe girmesiyle beraber 'Göç ve İltica Bürosu'nun yerini, 'Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM)' almıştır (Ekşi, 2014). GİGM, merkez teşkilatı oluşturmakta; merkez teşkilata bağlı yurt dışı ve taşra teşkilatı bulunmaktadır.

Altı kısımdan oluşan YUKK'ta, (1) yabancıların Türkiye'ye girişi ve vize işlemleri (md. 5-18); (2) yabancıların Türkiye'de ikamet ve seyahati (md. 19-49); (3) vatansızlar (md. 50-51); (4) yabancıların Türkiye'den sınır dışı edilmesi (md. 52-60); (5) uluslararası koruma (md. 61-95) ve (6) idari teşkilat (md. 103-123) konuları düzenlenmiştir.

YUKK, yabancılarla ilişkin konuların tamamını kapsamamaktadır. Yabancılarla ilgili bazı konularda mevcut özel hükümler dikkate alınarak bu konular YUKK'un kapsamı dışında tutulmuştur. Örneğin, yabancıların Türkiye'de taşınmaz iktisabı, 2644 sayılı Tapu Kanunu'nun 35. maddesiyle düzenlendiğinden, YUKK'ta bu konuda hüküm yoktur. Yabancıların çalışma izinleri, 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun (YÇİHK) ile düzenlenmiştir. Ya-

1 YUKK'un hazırlık çalışmaları hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. EKŞİ Nuray, The New Turkish Law on Foreigners and International Protection: An Overall Assessment, Schriften zum Migrationsrecht 17, Nomos Verlagsgesellschaft, Baden-Baden, Germany 2014, s. 16-31; EKŞİ Nuray, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (Tasarısı), İstanbul 2012, s. 5-110; EKŞİ Nuray, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Hukuku, 2. bası, İstanbul 2014, s. 7-37.

bancuların çalışma izinleri YUKK'un kapsamı dışında olmakla beraber öğrencilerin çalışma hakları YUKK'ta düzenlenmiş; 4817 sayılı Kanun'un bazı hükümlerinde YUKK ile değişiklik yapılmıştır². Yabancıların Türkiye'de dernek ve vakıf kurması, yabancı sermaye yatırımları da YUKK'un uygulama alanı dışındadır. Bu konularda Dernekler Kanunu, Vakıflar Kanunu ve 4875 sayılı Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımları Kanunu ile bunlara ilişkin diğer yasal düzenlemeler uygulanacaktır (Ekşi, 2014).

Kural olarak bütün yabancılar YUKK'un kapsamında olmakla beraber özel statüdeki yabancılar, yani yabancı askerî personel ve Türkiye'de bulunan elçilikler ile konsolosluklar özel düzenlemelere ve milletlerarası antlaşmalara tabidirler (Ekşi, 2014). Türkiye'de bulunan yabancı askerî personelin statüsü milletlerarası antlaşmalarla düzenlenmiştir³. Zaten YUKK'un 2(2). maddesinde, Türkiye'nin taraf olduğu milletlerarası anlaşmalar ile özel kanunlardaki hükümler saklı tutulmuştur. Türkiye'de bulunan yabancı askerî personelin statüsüne ilişkin olarak Adalet Bakanlığı tarafından bir genelge hazırlanmıştır (Adalet Bakanlığı, 2015). Türkiye'de bulunan elçilik ve konsoloslukların statüsü de milletlerarası antlaşmalarla düzenlenmiştir. Türkiye, Konsolosluk İlişkileri Hakkında Viyana Konvansiyonu (1975) ile Diplomatik İlişkiler Hakkında Viyana Konvansiyonu'na (1984) taraftır. Ayrıca Türkiye, birçok devlet ile konsolosluk antlaşmaları yapmıştır. Adalet Bakanlığı, iki ve çok taraflı antlaşmalara istinaden elçilik ve konsoloslukların statüsüne ilişkin bir genelge hazırlamıştır (Adalet Bakanlığı, 2008).

Göçmenler, 'Mavi Kart' sahipleri ve KKTC vatandaşları da kural olarak YUKK'un uygulama alanı dışındadırlar (Ekşi, 2014). 'Göçmen', ülkede bulunan bütün yabancıları kapsayan genel bir kavram olmakla beraber bu kavram da Türk hukukunda farklı bir anlam ta-

2 YUKK'un çalışma iznine ilişkin hükümleri için bkz. çalışma izninin ikamet izni sayılmasına ilişkin 27. madde; öğrencilerin çalışma haklarına ilişkin 41. madde; 4817 sayılı Kanun'da değişiklik getiren 123(5). madde.

3 Örneğin, NATO antlaşması için bkz. AKİPEK Ömer İlhan, NATO Kuvvetleri Sözleşmesine Göre Vazife Kavramı ve Türkiye'deki Tatbikatı, 24(1967)1-4 AÜHFD, s. 9-25.

şımaktadır. Göçmenler, 26/09/2006 tarihinde yürürlüğe giren 5543 sayılı İskân Kanunu (2006) ile düzenlenmiştir. 5543 sayılı İskân Kanunu'nun 3. maddesinin (d) bendine göre göçmen, Türk soyundan ve Türk kültürüne bağlı olup, yerleşmek amacıyla tek başına veya toplu halde Türkiye'ye gelenlerdir. Bir yabancıнын göçmen olarak nitelenebilmesi için (1) Türk soyundan olması, (2) Türk kültürüne bağlı olması ve (3) yerleşmek amacıyla Türkiye'ye gelmesi gerekir. YUKK'un 2(2). maddesinde özel kanunlar saklı tutulmuştur. YUKK'un 2(2). maddesi uyarınca, 5543 sayılı İskân Kanunu, özel kanun niteliğindedir. Bu Kanun'da hüküm olan hallerde, YUKK uygulanmayacaktır. O halde, 5543 sayılı Kanun ile düzenlenen göçmenlere öncelikle bu Kanun uygulanacaktır (Ekşi, 2014: 63).

1995 yılından beri doğumla Türk vatandaşı olup da izin almak suretiyle Türk vatandaşlığından ayrılanlara önceki adıyla 'Pembe Kart' ve sonraki adıyla Mavi Kart verilmektedir. Mavi Kart sahibi kişilerin, seçme ve seçilme, muafin araç veya ev eşyası ithal etme hakları ile askerlik hizmetini yapma yükümlülüğü yoktur (5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanunu md. 28). Ancak Mavi Kart sahipleri, Türkiye'ye vize almadan girerler; Türkiye'de kalış süreleri ne olursa olsun ikamet tezkeresi almak zorunda değildirler (Ekşi, 2014: 65).

YUKK'ta yer alan hükümlerin önemli bir kısmı, KKTC vatandaşlarına uygulanmayacaktır. Çünkü YUKK'un 2(2). maddesinde, Türkiye'nin taraf olduğu milletlerarası anlaşmalar ile özel kanunlardaki hükümler saklı tutulmuştur. Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında İki Ülke Vatandaşlarına İlave Kolaylıklar Tanınmasına İlişkin Anlaşma'ya⁴ istinaden

4 Karar Sayısı: 99/13783: 19 Temmuz 1999 tarihinde Lefkoşa'da imzalanan ve 03/11/1999 tarihli ve 4465 sayılı Kanun'la onaylanması uygun bulunan ekli 'Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Hükümeti Arasında İki Ülke Vatandaşlarına İlave Kolaylıklar Tanınmasına İlişkin Anlaşma'nın onaylanması; Dışişleri Bakanlığının 01/12/1999 tarihli ve KDGY-III-5756 sayılı yazısı üzerine, 31/05/1963 tarihli ve 244 sayılı Kanun'un 3 üncü maddesine göre, Bakanlar Kurulunca 06/12/1999 tarihinde kararlaştırılmıştır (RG 6.1.2000/23928).

KKTC vatandaşlarının ikamet izni alma zorunluluğu yoktur. Ancak talepleri halinde çalışma, öğrenim ve oturma amaçlı olarak pasaport sürelerine bakılmaksızın 5 yıl süreli ikamet tezkeresi düzenlenmektedir. Antlaşmanın 6. maddesine göre, Türkiye’de ve KKTC’de ikamet eden veya KKTC dışında yaşayan KKTC vatandaşlarına, seyahat özgürlüklerini sağlamak üzere verilen ve 2 yıl süreyle geçerli olan Yabancılar Mahsus Damgalı Pasaportlar, KKTC pasaportunun geçerlilik süresini aşmamak kaydıyla, azami 5 yıl süre ile verilebilecektir (Ekşi, 2014: 65).

YUKK’un İdari İtiraz ve Yargı Yolları Açısından Getirdiği Yenilikler

YUKK’un getirdiği en önemli yeniliklerden biri, idari gözetimdir. YUKK’un 57. ve 68. maddelerinde, idari gözetimin şartları, süresi, idari gözetim altına alınan yabancıların barındırılacağı yerler ve bu yerlerde sağlanacak hizmetler, idari gözetim kararına itiraz ve yargı yolları ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. 11 Nisan 2014 tarihine kadar olan süreçte idari gözetim uygulamasının dayanağını 1950 yılında yürürlüğe giren 5683 sayılı Yabancıların Türkiye’de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanun’un (YİSHK)⁵ 17. ve 23. maddeleri oluşturuyordu. YİSHK’nın 17. maddesinde, siyasi sebeplerle Türkiye’ye sığınan yabancıların İçişleri Bakanlığınca müsaade olunacak yerlerde ikamet edebilecekleri belirtilmişti. YİSHK’nın 23. maddesinde, memleket dışına çıkartılmalarına karar verilip de pasaport tedarik edemediklerinden veya başka sebeplerden dolayı Türkiye’yi terk edemeyenlerin İçişleri Bakanlığının göstereceği yerde oturmaya mecbur oldukları ifade edilmişti (Ekşi, 2014: 13). Her iki madde de idari gözetimden söz edilmemiş; idari gözetim sebepleri, süresi ve idari gözetim kararına itiraz yolları düzenlenmemiştir. Yabancıların idari gözetim kararlarına

5 15/07/1950 tarihli ve 5683 sayılı Yabancıların Türkiye’de İkamet ve Seyahatleri Hakkında Kanun, 6458 sayılı YUKK’un 124(1). maddesiyle, 11/04/2014 tarihi itibarıyla yürürlükten kaldırılmıştır.

yaptıkları itirazlar, birkaç idare mahkemesi ve Danıştay kararı hariç⁶, idare mahkemeleri tarafından reddedilmekteydi. İdare mahkemeleri, red kararını verirken idari gözetimin, idare hukukunda düzenlenen bir müessese olmadığı gerekçesine dayanmaktaydılar. Oysa idari gözetim de bir idari işlem niteliğindedir. Söz konusu idari işlemin iptali için idare mahkemelerinde açılan davalar kabul edilmeliydi (Ekşi, 2014: 26). Sınır dışı edilecek yabancılara uygulanan idari gözetim, Türk Ceza Kanunu (TCK) anlamında tutuklama sayılmadığından idari gözetim kararına karşı sulh ceza mahkemelerine başvurulamamaktaydı (Ekşi, 2014: 26). Bu eksiklikler sebebiyle idari gözetim altında tutulan yabancılar tarafından Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinde (AİHM) açılan davalarda AİHM, Türkiye'nin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 5. maddesini ihlal ettiğine karar vermiştir. Üstelik AİHM'de açılan davaların önemli bir kısmında iç hukuk yolları tüketilmemişti. AİHM, idari gözetime ilişkin olarak iç hukukta etkin başvuru yolunun olmaması sebebiyle iç hukuk yollarının tüketilmemiş olmasını usule ilişkin bir eksiklik olarak görmemiştir (Ekşi, 2014: 13). YUKK'tan önce idari gözetim sebepleri, idari gözetim süresi ve bu sürenin uzatılması, idari gözetim kararının ilgiliye tebliği, idari gözetim kararına karşı başvuru yolları, idari gözetim altına alınan kişinin avukata erişimi ve kendisine tercüman verilmesi hususları yasayla düzenlenmemiştir. Açık yasal hükümler olmaksızın uygulanan idari gözetim, AİHM tarafından AİHS'nin 5. maddesinin ihlali olarak kabul edilmiştir⁷. AİHM kararları da dikkate alınarak, YUKK'un 57. maddesinde, idari gözetim sebepleri, süresi, idari gözetim kararına karşı sulh ceza mahkemesine başvuru, idari gözetim altına alınan yabancı-

6 İstisnaen de olsa idari gözetim kararlarına karşı yapılan itirazlar bazı idare mahkemeleri ve Danıştay tarafından incelenmiştir. Söz konusu idare mahkemelerinin idari gözetim kararlarına yapılan itirazlar üzerine verdikleri kararlar hakkında bkz. EKŞİ, 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nda İdari Gözetim, 17-26.

7 Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. EKŞİ Nuray, İltica Talepleri Reddedilerek Türkiye'den Sınır Dışı Edilmelerine Karar Verilen Yabancılara İlişkin AİHM Kararlarının Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'na Etkisi, 5(2014)19 TAAD, s. 74-80.

lara hukuki yardımın yapılması, idari gözetim kararının ilgiliye veya avukatına bildirilmesi; 58. maddesinde, idari gözetim altına alınan yabancıların, geri gönderme merkezlerinde tutulması; 59. maddesinde, geri gönderme merkezlerinde sağlanacak hizmetler düzenlenmiştir (Ekşi, 2014; 2014a).

AİHM muhtelif kararlarında, sınır dışı kararına karşı idari yargı yoluna başvurulmasının, kendiliğinden yürütmeyi durdurmamasını etkin başvuru hakkının ihlali olarak kabul etmiştir. AİHM kararları ışığında YUKK'un 53. maddesinin (3). fıkrasına bir hüküm konulmuştur. Bu hükümle sınır dışı kararına karşı idari yargı yoluna başvurulması halinde, yürütmenin kendiliğinden durması sağlanmıştır (Ekşi, 2014).

Uluslararası koruma talebinde bulunan yabancıların idari gözetimi YUKK'un 68. maddesinde düzenlenmiştir. Yukarıda belirtilen ve sınır dışı amacıyla idari gözetim ile ilgili olarak YUKK'un yürürlüğe girmesinden önce yapılan eleştiriler, uluslararası koruma talep eden yabancıların idari gözetimi açısından da aynen geçerliydi. Bu eleştiriler dikkate alınarak YUKK'un 68. maddesinde idari gözetim ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Bu maddeye göre, uluslararası koruma başvuru sahipleri, sadece uluslararası koruma başvurusunda bulunmalarından dolayı idari gözetim altına alınamaz. Başvuru sahiplerinin idari gözetim altına alınması istisnai bir işlemdir. Başvuru sahiplerinin idari gözetim altına alınması sebepleri YUKK'un 68(2). maddesinde sayılmıştır. Bu madde uyarınca uluslararası koruma başvuru sahipleri (1) kimlik veya vatandaşlık bilgilerinin doğruluğu hakkında ciddi şüphe varsa, bu bilgilerinin tespiti amacıyla; (2) sınır kapılarında usulüne aykırı surette ülkeye girmekten alıkonulması amacıyla; (3) idari gözetim altına alınmaması durumunda başvurusuna temel oluşturan unsurların belirlenemeyecek olması hâlinde; (4) kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından ciddi tehlike oluşturması hâlinde idari gözetim altına alınabilirler. İdari gözetim süresi 30 gündür. İdari gözetim kararına, sulh ceza hâkimliğinde itiraz edilebilir. Sulh ceza hâkimliği, itirazı beş gün içinde karara bağlar. Sulh ceza hâkimliği kararı kesin olup bu karara karşı üst mahkemeye itiraz edilemez.

İdari gözetim, daha önce yayınlanmış bir monografik eserimizin konusunu teşkil ettiğinden çalışmamızda yalnızca YUKK kapsamında idare mahkemelerinde açılan davalar ve 2014 yılında İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun (İYUK) 45. maddesinde yapılan değişikliğin idare mahkemelerinin YUKK ile ilgili olarak verdiği kararlar üzerindeki etkisi konuları üzerinde durulacaktır.

YUKK'un muhtelif maddelerinde kesin ve yürütülebilir kararların ilgiliye veya yasal temsilcisine veya avukatına tebliği düzenlenmiş; ayrıca idari gözetim dışında kalan diğer idari kararlara karşı idare mahkemelerine başvurulabileceği öngörülmüştür.

İdare Mahkemelerinin YUKK'tan Kaynaklanan Görevleri

YUKK ile İdari Yargılama Usulü Kanunu Arasındaki İlişkiler

YUKK'ta yer alan ve idare mahkemelerinde dava açılmasını öngören hükümleri iki gruba ayırmak gerekmektedir. Birinci grupta yer alan hükümlerde idare mahkemelerinde 15 gün içinde dava açılacağı; yürütmenin kendiliğinden duracağı; idare mahkemelerinin 15 gün içinde karar vereceği ve verilen kararın kesin olması sebebiyle bir üst mahkemeye itiraz edilemeyeceği düzenlenmiştir. Birinci grupta YUKK'un 53(3) ve 80(1)(d) maddeleri yer almaktadır. YUKK'un bu maddelerinde dava açma süresi, dava açılmasının kararın icrasına etkisi, idare mahkemesinin ne kadar süre içinde kararını vereceği ve bu karara karşı üst mahkemeye başvurulamayacağı bizzat düzenlenmiş olduğundan bu konularda artık İYUK hükümleri uygulanmayacaktır.

İkinci grupta yer alan idari işlem ve kararlar açısından ise, sadece idari yargı yoluna başvurulacağı belirtilmiş olup dava açma süresi, dava açılmasının kararın icrasına etkisi, idare mahkemesi tarafından ne kadar süre içinde karar verileceği ve kararın kesin olup olmadığı konuları düzenlenmemiştir. Dolayısıyla, ikinci grupta yer alan ve idare mahkemelerinde açılacak iptal davalarına konu olacak idari işlemler açısından

dan İYUK'ta yer alan hükümler uygulama alanı bulacaktır. YUKK'un 10, 17 ve 25. maddeleri, ikinci grupta yer almaktadır.

YUKK'un İdare Mahkemelerince Verilen Kararların Kesin Olduğuna İlişkin Hükümleri

Sınır Dışı İşlemlerinin İptali İçin Açılan Davalarda İdare Mahkemelerince Verilen Kesin Kararlar

YUKK'un 54/1. maddesinde hakkında sınır dışı kararı verilecek yabancılar tahdidi olarak sayılmıştır⁸. Sınır dışı etme kararı, GİGM'in talimatı üzerine veya resen valiliklerce alınır (YUKK md. 53/1). Sınır dışı kararı, gerekçeleriyle birlikte hakkında sınır dışı kararı verilen yabancıya veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir. Hakkında sınır dışı etme kararı alınan yabancı, bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa, kendisi veya yasal temsilcisi kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında bilgilendirilir. Yabancı veya yasal temsilcisi ya da avukatı, sınır dışı etme kararına karşı, kararın tebliğinden itibaren 15 gün içinde, idare mahkemesine başvurabilir. Mahkemeye başvuran kişi, sınır dışı etme kararını veren makama da başvurusunu bildirir. Mahkemeye yapılan başvurular 15 gün içinde sonuçlandırılır. Mahkemenin bu konuda vermiş olduğu karar kesindir. Yabancı'nın rızası saklı kalmak kaydıyla; dava açma süresi içinde veya yargı yoluna başvurulması hâlinde yargılama sonuçlanıncaya kadar yabancı sınır dışı edilmez (YUKK md. 53/2-3).

8 Sınır dışı hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. KABAALİOĞLU Haluk/EKŞİ Nuray, Yabancıların Türkiye'den Sınır Dışı Edilmeleri (2004)1-2 MHB Prof. Dr. Sevin TOLUNER'e Armağan, s. 503-522; EKŞİ Nuray, ILC'nin 'Yabancıların Sınır Dışı Edilmesine İlişkin 2014 Taslak Kuralları'nın Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Hükümleriyle Mukayesesi ve Bu Kuralların Türkçe Tercümesi, 33(2103)1 MHB, s. 1-30; EKŞİ, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Hukuku, 107-154; K. SİRMEN Sedat, Yabancıların Türkiye'den Sınır Dışı Edilmesine İlişkin Temel Düzenlemeler ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Türkiye Hakkında Verdiği Örnek Kararlar, 67(2009)3 AnkaraBD, s. 30-45; BAYRAKTAROĞLU ÖZÇELİK Gülüm, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Hükümleri Uyarınca Yabancıların Türkiye'den Sınır Dışı Edilmesi, (2013)108 TBB Dergisi, s. 212-258.

Anayasa'nın 125. ve İYUK'un 27. maddeleri uyarınca, bir idari işleme karşı idari yargı yoluna başvurulması kural olarak işlemin yürürlüğünü durdurmaz. YUKK'un 53. maddesinin (3). fıkrasında ise, sınır dışı kararına karşı yargı yoluna başvurulması halinde, yürütmenin kendiliğinden durması esası benimsenmiştir. Böylece, idare hukukunda yer alan, idare mahkemesi tarafından yürütmeyi durdurma kararı verilmedikçe işlemin icra edilebilir olması kuralı, sınır dışı işlemleri açısından uygulanmayacaktır. Üstelik YUKK'un 53. maddesinin (3). fıkrasında, sadece dava açılması halinde değil, dava açma süresi içinde de yabancıнын sınır dışı edilememesi hükmü öngörülmüştür (Ekşi, 2014b). Ancak bu esasa bir istisna getirilmiştir. İstisna uyarınca yabancı, kendi rızası ile Türkiye'yi terk edebilir.

Sınır dışı kararı, idari bir karardır. Bu kararın iptali için idare mahkemesine başvurulacaktır. İYUK'un 7(1). maddesi uyarınca dava açma süresi, özel kanunlarında ayrı süre gösterilmeyen hallerde Danıştay'da ve idare mahkemelerinde 60 gündür. Ancak YUKK'un 53(3). maddesinde, dava açma süresi 15 gün olarak belirlendiğinden İYUK'un 7(1). maddesindeki 60 günlük süre, sınır dışı kararlarının iptali için açılacak davalarda uygulanmayacaktır.

Sınır dışı kararlarının iptali için açılacak olan davalara bakacak idare mahkemesi, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu (HSYK) tarafından belirlenmiştir. YUKK'un 'yetkili idare mahkemeleri' başlığını taşıyan 101. maddesine göre, bu Kanun'un uygulanmasına ilişkin olarak idari yargıya başvurulması hâlinde, bir yerde birden fazla idare mahkemesinin bulunması hâlinde bu davaların hangi idare mahkemesinde görüleceği Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından belirlenir. HSYK'nın 1. Dairesi 21/01/2014 tarihli ve 160 sayılı kararıyla 1 Nolu İdare Mahkemelerini görevlendirmiştir. O halde birden fazla idare mahkemesinin olduğu yerlerde YUKK kapsamında açılacak olan idari davaların 1. İdare Mahkemesinde açılması gerekmektedir.

YUKK'un 53(3). maddesine göre, idare mahkemelerinin sınır dışı kararlarının iptal için açılan davalarda verdikleri kararlar kesindir. Dolayısıyla bu kararlara karşı bölge idare mahkemeleri ya da Danıştay'a başvurulamaz.

Uluslararası Korumaya İlişkin İşlemlerin İptali İçin Açılan Davalarda İdare Mahkemelerince Verilen Kesin Kararlar

İdare Mahkemesine Başvurulabilmesi İçin Uluslararası Korumaya İlişkin İdari İşlemin Kesin ve Yürütülebilir Bir İşlem Olması

Uluslararası koruma YUKK'un 61-95. maddeleri arasında düzenlenmiştir. YUKK'un 61-95. maddeleri arasında yer alan bazı hükümlerde alınacak kararların ilgiliye, yasal temsilcisine veya avukatına tebliğ edileceği düzenlenmiştir. YUKK'un bazı maddelerinde nihai ve yürütülebilir idari işlemlerin ilgiliye tebliğ edilmesi öngörülmüştür. Ancak YUKK'taki sayım tahdidi değildir ve YUKK'ta ilgililere tebliğ edileceği belirtilmemiş olan işlem ve kararlar da olabilir. Belirtmek gerekir ki, Anayasa'nın 125. maddesi uyarınca idarenin her türlü eylem ve işlemine karşı, idari yargı yoluna başvurulabileceğinden, YUKK'ta alınan kararın ilgiliye tebliğ edileceği belirtilmemiş olsa bile, bu Kanun kapsamında alınan kararlara ve yapılan işlemlere karşı idari yargı yoluna başvurulabilecektir.

Ayrıca diğer kanunlarda yer alan özel hükümlerle belirlenen süreler saklı kalmak kaydıyla, bir işlem veya eylemin yapılması için idari makamlara başvurulmasına rağmen 60 gün içinde cevap verilmezse istek, reddedilmiş sayılır (İYUK md. 10/2). Özel kanunlarda idare mahkemelerinde dava açılmasına ilişkin süre öngörülmüş olabilir. Bu durumda idare mahkemesinde dava açma süresi İYUK'a göre değil özel kanunda yer alan hükme göre belirlenecektir. Örneğin, YUKK'un 78. maddesine göre, uluslararası koruma başvurusu, kayıt tarihinden itibaren en geç 6 ay içinde GİGM tarafından sonuçlandırılır. Kararın bu süre içerisinde verilememesi hâlinde başvuru sahibi bilgilendirilir. O halde, uluslararası koruma başvurusu yapan yabancı 60 gün içinde, başvurusu hakkında karar verilmeyince bu durumu zımni red olarak kabul edip idare mahkemesinde dava açamaz. Çünkü YUKK'ta, 6 aylık süre öngörüldüğünden artık İYUK'ta yer alan 60 günlük sürenin uygulanması mümkün değildir.

YUKK'ta uluslararası korumaya ilişkin talebin kesin ve nihai olarak karara bağlanabilmesi için birbirini takip eden zincirleme işlemlerin yapılması gerekmektedir. Söz konusu zincirleme işlemler sırasıyla şunlardır: Uluslararası koruma başvurusunun il göç idaresi müdürlüklerine yapılması; il göç idaresi müdürlükleri tarafından başvurunun kaydedilmesi ve başvurana kayıt belgesinin verilmesi; kayıt sırasında, başvuranın uluslararası koruma süreci ve yükümlülükleri hakkında bilgilendirilmesi; başvuru sahibiyle kayıt tarihinden itibaren 30 gün içinde mülakat yapılması; mülakat sonucunda tutanak düzenlenmesi ve bir suretinin başvurana verilmesi; mülakatı tamamlanan başvuru sahibine uluslararası koruma talebinde bulunduğunu belirten ve yabancı kimlik numarasını içeren 6 ay süreli Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi Kimlik Belgesi'nin verilmesi; uluslararası koruma başvurusunun karara bağlanması. Uluslararası koruma başvurusunun kabulüne veya reddine ilişkin nihai işlemden önce yapılan diğer idari işlemler hazırlık işlemi olduklarından idari davaya konu olmazlar. Çünkü idari davaya konu olacak işlemin kesin ve yürütülmesi gereken bir işlem olması gerekir (İYUK md. 14/3-d). Henüz kesinleşmemiş icrası gereken bir işlem yoksa idare mahkemesinde iptal davası açılmayacaktır. Örneğin, uluslararası koruma başvurusu yapan yabancıyla mülakat yapılmış ve mülakat sonucu olumsuz olmuş olabilir. Yabancı sırf mülakat işleminin iptali için idare mahkemesine başvuramaz. Yabancı, ancak il göç idaresi müdürlüğünün uluslararası koruma başvurusu talebinin reddedildiğine ilişkin işlemine karşı idare mahkemesine başvurabilir.

Uluslararası Korumaya İlişkin Olarak YUKK'ta Yer Alan Kesin ve Yürütülebilir İdari İşlemler

YUKK'un bazı hükümlerinde, uluslararası korumaya ilişkin olarak YUKK hükümleri çerçevesinde yapılan ve idari davaya konu olabilecek kesin ve yürütülebilir işlemlerin ilgililere veya yasal temsilcilerine veya avukatlarına tebliğ edilmesi öngörülmüştür. Burada sırasıyla söz konusu hükümler üzerinde durulacaktır.

YUKK'un 72. maddesinde, hangi hallerde uluslararası koruma başvurusunun kabul edilemez olduğu ve başvurunun kabul edilemez olduğuna ilişkin kararın tebliğ edileceği belirtilmiştir. Hiç şüphesiz uluslararası koruma başvurusunun kabul edilemez olduğuna ilişkin karar kesin ve yürütülebilir bir karar olduğundan bu kararın iptali için idare mahkemesinde dava açılabilir. Ayrıca 72. maddenin (3). fıkrasına göre:

Kabul edilemez başvuru

Madde 72- (1)...

(2)...

(3) Başvurunun kabul edilemez olduğuna ilişkin karar, ilgiliye veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir. İlgili kişi bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında kendisi veya yasal temsilcisi bilgilendirilir.

YUKK'un 73. maddesinde ilk iltica ülkesinden gelenler ve 74. maddesinde güvenli üçüncü ülkeden gelenlerin uluslararası koruma başvurularının kabul edilmeyeceği ve geldikleri ülkeye geri gönderilecekleri ifade edilmiştir. Her iki madde uyarınca alınan kararlar ilgililere tebliğ edilecektir. YUKK'un 73. ve 74. maddelerinin ilgili kısımları şöyledir:

İlk iltica ülkesinden gelenler

Madde 73- (1) Başvuru sahibinin, daha önceden mülteci olarak tanıdığı ve hâlen bu korumadan yararlanma imkânının olduğu veya geri göndermeme ilkesini de içeren yeterli ve etkili nitelikte korumadan hâlen faydalanabileceği bir ülkeden geldiğinin ortaya çıkması durumunda, başvuru kabul edilemez olarak değerlendirilir ve ilk iltica ülkesine gönderilmesi için işlemler başlatılır. Ancak geri gönderme işlemi gerçekleşinceye kadar ülkede kalışına izin verilir. Bu durum ilgiliye tebliğ edilir. İlgilinin, ilk iltica ülkesi olarak nitelenen ülke tarafından kabul edilmemesi hâlinde, başvuruya ilişkin işlemler devam ettirilir.

Güvenli üçüncü ülkeden gelenler

Madde 74- (1) Başvuru sahibinin, Sözleşmeye uygun korumayla so-

nuçlanabilecek bir uluslararası koruma başvurusu yaptığı veya başvurma imkânının olduğu güvenli üçüncü bir ülkeden geldiğinin ortaya çıkması durumunda başvuru kabul edilemez olarak değerlendirilir ve güvenli üçüncü ülkeye gönderilmesi için işlemler başlatılır. Ancak geri gönderme işlemi gerçekleşinceye kadar ülkede kalışına izin verilir. Bu durum ilgiliye tebliğ edilir. İlgilinin, güvenli üçüncü ülke olarak nitelenen ülke tarafından kabul edilmemesi hâlinde, başvuruya ilişkin işlemler devam ettirilir.

Uluslararası koruma başvurusuna ilişkin karar 6 ay içinde verilir. Karar veya 6 aylık süre dolmasına rağmen kararın neden verilemediği hakkında ilgiliye, yasal temsilcisine veya avukatına bilgi verilir.

Karar

Madde 78- (1) Başvuru, kayıt tarihinden itibaren en geç altı ay içinde Genel Müdürlükçe sonuçlandırılır. Kararın bu süre içerisinde verilememesi hâlinde başvuru sahibi bilgilendirilir.

.....

(6) Karar, ilgiliye veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir. Olumsuz kararın tebliğinde, kararın maddi gerekçeleri ve hukuki dayanakları da belirtilir. İlgili kişi bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa, kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında kendisi veya yasal temsilcisi bilgilendirilir.

YUKK'un 78. maddesi uyarınca alınan uluslararası koruma başvurusuna ilişkin karar ile, uluslararası koruma sürecine ilişkin işlemler kesin olarak bir sonuca bağlanmış olacaktır. Bu kararın olumlu olması halinde, idare mahkemesine başvurulmasını gerektiren bir durum olmayacaktır. Buna karşın, uluslararası koruma talebinin reddedilmesi halinde, bu karar, kesin ve yürütülebilir bir karar olduğundan bu kararın iptali için idare mahkemesinde dava açılabilir. Uluslararası koruma statüsünün sona ermesi, YUKK'un 85. maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddenin (1). fıkrasında belirtilen hallerde uluslararası koruma statüsü sona erecektir. Uluslararası koruma statüsünün sona ermesine ilişkin karar ilgiliye tebliğ edilecektir.

Madde 85- (1) Uluslararası koruma statüsü sahibi kişi;

.....

(5) Maddi gerekçelerini ve hukuki dayanaklarını içeren sona erme kararı, ilgiliye veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir. İlgili kişi bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında kendisi veya yasal temsilcisi bilgilendirilir.

Uluslararası koruma statüsünün iptaline yol açan sebepler YUKK'un 86(1). maddesinde düzenlenmiştir. Ayrıca iptal kararının da ilgiliye tebliğ edilmesi öngörülmüştür. YUKK'un 86(2). maddesi şöyledir:

Uluslararası koruma statüsünün iptali

Madde 86- (1) ...

(2) Maddi gerekçelerini ve hukuki dayanaklarını içeren iptal kararı, ilgiliye veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir. İlgili kişi bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında kendisi veya yasal temsilcisi bilgilendirilir.

YUKK'un 'yükümlülükler' başlığını taşıyan 90. maddesinde, uluslararası koruma başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi yabancının yükümlülükleri açıklanmıştır. Ancak söz konusu yükümlülüklerle uymayanlar ile başvuruları ve uluslararası koruma statüleriyle ilgili olumsuz karar verilenlerin haklardan faydalanmaları açısından sınırlama getirilebilir. Eğer sınırlama getirilmişse, sınırlamaya ilişkin karar ilgili kişiye veya yasal temsilcisine ya da avukatına yazılı olarak tebliğ edilir. YUKK'un 90(2). maddesi şöyledir:

Yükümlülükler

Madde 90- (1)...

(2) Bu Kısımda yazılı yükümlülüklerle uymayanlar ile başvuruları ve uluslararası koruma statüleriyle ilgili olumsuz karar verilenlere; eğitim ve temel sağlık hakları hariç, diğer haklardan faydalanmaları bakımından sınırlama getirilebilir. Sınırlamaya ilişkin değerlendirme bireysel yapılır. Karar, ilgili kişiye veya yasal temsilcisine ya da avukatına yazılı

olarak tebliğ edilir. İlgili kişi bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında kendisi veya yasal temsilcisi bilgilendirilir.

YUKK'un Uluslararası Koruma Kararlarına Karşı İdari İtiraz ve Yargı Yollarına İlişkin 80. Maddesi

YUKK'un 80. maddesinde, YUKK'un Üçüncü Kısımda 61-95. maddeler arasında yer alan hükümler uyarınca alınan kararlara karşı yapılacak olan idari itirazlar ile bu kararlara karşı açılacak olan davalara ilişkin esaslar düzenlenmiştir. YUKK'un 80. maddesi şöyledir:

İdari itiraz ve yargı yolu

Madde 80- (1) Bu Kısımda yazılı hükümler uyarınca alınan kararlara karşı idari itiraz ve yargı yoluna başvurulduğunda aşağıdaki hükümler uygulanır:

- a) İlgili kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı tarafından kararın tebliğinden itibaren on gün içinde Uluslararası Koruma Değerlendirme Komisyonuna itiraz edilebilir. Ancak 68 inci, 72 nci ve 79 uncu maddelere göre verilen kararlara karşı sadece yargı yoluna başvurulabilir.
- b) İdari itiraz sonucu alınan karar, ilgiliye veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir. Kararın olumsuz olması hâlinde, ilgili kişi bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında kendisi veya yasal temsilcisi bilgilendirilir.
- c) Bakanlık, verilen kararlara karşı yapılan idari itiraz usullerini düzenleyebilir.
- ç) 68 inci maddede düzenlenen yargı yolu hariç olmak üzere, 72 nci ve 79 uncu maddeler çerçevesinde alınan kararlara karşı, kararın tebliğinden itibaren on beş gün, alınan diğer idari karar ve işlemlere karşı kararın tebliğinden itibaren otuz gün içinde, ilgili kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı tarafından yetkili idare mahkemesine başvurulabilir.
- d) 72 nci ve 79 uncu maddeler çerçevesinde mahkemeye yapılan başvurular on beş gün içinde sonuçlandırılır. Mahkemenin bu konuda vermiş olduğu karar kesindir.

e) İtiraz veya yargılama süreci sonuçlanıncaya kadar ilgili kişinin ülkede kalışına izin verilir.

YUKK'un 80. maddesinde idari gözetim kararlarına ilişkin 68. madde, kabul edilemez başvurulara ilişkin 72. madde ve hızlandırılmış prosedüre ilişkin 79. madde uyarınca verilecek kararlara karşı idari itiraz yapılamayacağı; 68. maddedeki idari gözetim kararına karşı, sulh ceza hâkimliğine; 72. ve 79. maddede uyarınca verilecek kararlara karşı sadece idare mahkemelerinde dava açılacağı düzenlenmiştir. Bu üç konu dışında kalan YUKK'un Üçüncü Kısımda 61-95. maddelere istinaden alınan diğer kararlara karşı idari itirazda bulunulabileceği gibi söz konusu kararların iptali için idare mahkemelerine de başvurulabilir. Ayrıca idari itiraz yoluna başvurulması halinde Uluslararası Koruma Değerlendirme Komisyonu tarafından verilen karara karşı da idare mahkemesinde iptal davası açılacaktır.

Dikkat edilecek olursa YUKK'un 80(1)(ç) maddesinde, bütün idari davalarda dava açma süresi öngörülmemiştir. Sadece kabul edilemez başvurulara ilişkin 72. madde ve hızlandırılmış prosedüre ilişkin 79. madde çerçevesinde idare mahkemelerinde açılacak olan iptal davalarının 15 gün içinde açılacağı ifade edilmiştir. YUKK'un 80. maddesindeki itiraz ve yargı yoluna ilişkin düzenleme sadece hızlandırılmış prosedür ve kabul edilemez başvurulara ilişkin değildir. Bu maddede açıkça Üçüncü Kısım yani 61-95. maddeler arasındaki hükümler uyarınca alınacak bütün idari kararlara karşı itiraz ve yargı yolu düzenlenmiştir. Ancak idare mahkemesinde dava açma açısından öngörülen 15 günlük süre, yalnızca kabul edilemez başvurulara ilişkin 72. madde ve hızlandırılmış prosedüre ilişkin 79. madde ile ilgili kararlara karşı açılacak iptal davalarında uygulanacaktır. Bunların dışında kalan diğer kararlara karşı idare mahkemelerinde dava açma süresine ilişkin YUKK'ta hüküm olmadığından İYUK'un 7. maddesi uyarınca kararın tebellüğünden itibaren 60 gün içinde dava açılacaktır. Çünkü İYUK'un 7. maddesinde, dava açma süresinin, özel kanunlarında ayrı süre gösterilmeyen hallerde, Danıştay'da ve idare mahkemelerinde 60 gün olduğu belirtilmiştir.

YUKK'un 80(1)(e) maddesine göre, itiraz veya yargılama süreci sonuçlanıncaya kadar ilgili kişinin ülkede kalışına izin verilir. O halde gerek idari itiraz yoluna başvurulması gerekse 61-95. maddeler arasındaki hükümlere ilişkin olarak idare mahkemelerine başvurulması halinde, idari işlemin yürütmesi kendiliğinden duracaktır. Belirtmek gerekir ki, YUKK'un 80(1)(e) maddesi, 61. ile 95. maddeler arasında yer alan hükümlerin tamamını kapsamaktadır. Diğer bir ifadeyle, kabul edilemez başvurulara ilişkin 72. madde ve hızlandırılmış prosedüre ilişkin 79. maddeye ilişkin idari davalarda değil uluslararası korumaya ilişkin bütün davalarda yargılama süreci sonuçlanıncaya kadar ilgili kişinin ülkede kalışına izin verilecektir. Aynı durum, idari itiraz yoluna başvurulması halinde de geçerli olacaktır.

Kabul edilemez başvurulara ilişkin 72. madde ve hızlandırılmış prosedüre ilişkin 79. madde çerçevesinde idare mahkemelerinde açılan davalar, 15 gün içinde sonuçlandırılacaktır. İdare mahkemelerinin vermiş olduğu kararlar kesindir ve bu kararlara karşı üst mahkemeye başvurulamaz (YUKK md. 80/1-d). Bununla birlikte, kabul edilemez başvurulara ilişkin 72. madde ve hızlandırılmış prosedüre ilişkin 79. madde hariç, 61-95. maddelere istinaden verilen kararların iptali davalarında idare mahkemelerince verilen hükümlere karşı bir üst mahkemeye başvurulabilecektir. Çünkü 61-95. maddeler kapsamında idare mahkemelerine yapılan başvurulara ilişkin olarak idare mahkemelerince verilen kararların kesin olduğu yönünde bir hüküm 80. maddede yer almamaktadır.

YYUKK'ta İdare Mahkemelerince Verilen Kararların Kesin Olduğunun Belirtilmediği İdari İşlemler

Türkiye'ye Giriş Yasağına İlişkin İşlemlerin İptali İçin Açılan Davalarda İdare Mahkemelerince Verilen Kararlar

YUKK'un bazı maddelerinde, idarece alınan kararların tebliği düzenlenmesine rağmen bu maddelerde, söz konusu kararların iptali i-

çin dava açma süresi ile yargılama süresi belirlenmemiş; ayrıca idare mahkemelerince verilen kararların kesin olduğuna ilişkin bir hüküm öngörülmemiştir. Şimdi sırasıyla bu hükümler üzerinde durulacaktır.

Türkiye'ye giriş yasağı ve yasağa ilişkin kararın tebliği YUKK'un 9-10. maddelerinde düzenlenmiştir. YUKK'un giriş yasağının tebliğine ilişkin 10. maddesi şöyledir:

Türkiye'ye giriş yasağının tebliği

Madde 10- (1) Türkiye dışında olup da kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından Türkiye'ye girmesinde sakınca görülen yabancıların giriş yasağına ilişkin tebligat, Türkiye'ye giriş yapmak üzere geldiklerinde sınır kapılarındaki yetkili makam tarafından, Türkiye'den sınır dışı edilen yabancılar ise valilikler tarafından yapılır. Tebligatta, yabancıların karara karşı itiraz haklarını etkin şekilde nasıl kullanabilecekleri ve bu süreçteki diğer yasal hak ve yükümlülükleri de yer alır.

YUKK'un 10. maddesine istinaden verilen giriş yasağı kararlarına karşı dava açma süresi ve başvurulacak mahkemelere ilişkin bir hüküm getirilmemiştir. YUKK'un 9. maddesine göre, giriş yasağı kararını GİGM verecektir. Türkiye'den sınır dışı edilen yabancılar açısından ise bu kararı GİGM verebileceği gibi valilikler yani il göç idaresi müdürlükleri de verebilir. Gerek GİGM gerekse valiliklerin vermiş olduğu giriş yasağı kararı, idari bir işlemdir. Bu nedenle 9-10. maddeler kapsamında verilen giriş yasağı kararlarına karşı, kararın tebellüğünden itibaren 60 gün içinde idare mahkemesine başvurmak gerekmektedir.

Ayrıca bu maddede giriş yasağı kararının iptali için dava açılması halinde yürütmenin duracağından söz edilmemiştir. Bu nedenle giriş yasağı kararlarına karşı idare mahkemelerinde açılan iptal davalarında yürütmenin durdurulmasının talep edilmesi gerekir.

Yine YUKK'un 10. maddesinde idare mahkemesi kararlarının kesin olduğu ve bu kararlara karşı bir üst mahkemeye itiraz edilemeyeceği öngörülmediğinden İYUK'un 45. maddesinde belirlenen şartlar

çerçevesinde giriş yasağına ilişkin kararlara karşı bölge idare mahkemelerine başvurulabilecektir.

Vize Talebinin Reddine veya Vizenin İptaline İlişkin Davalarda İdare Mahkemelerince Verilen Kararlar

YUKK'un 11(1). maddesi uyarınca yabancıların kural olarak vatandaşlığı oldukları veya yasal olarak buldukları ülkedeki Türk konsolosluklarından vize almaları gerekir⁹. Ancak istisnai olarak sınır kapılarında da, Bakanlar Kurulu tarafından farklı süre belirlenmemişse, 15 günlük vize verilebilir (YUKK md. 13). YUKK'un 15. ve 16. maddelerinde yer alan sebeplerle vize talebi reddedilebilir veya verilen vize iptal edilebilir. Vize talebinin reddi veya vizenin iptalinin tebliği YUKK'un 17. maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddeye göre:

Vize işlemlerinin tebliği

Madde 17- (1) Vize talebinin reddi ya da vizenin iptaline ilişkin işlemler ilgiliye tebliğ edilir.

Vize talebinin reddi veya iptali işlemlerini, konsolosluklar ve eğer sınır kapılarından düzenlenecek vizeler açısından valilikler verecektir. Vize talebinin reddi veya vizenin iptali kararlarına ilişkin olarak YUKK'ta özel hüküm bulunmadığından dolayı, bu kararlara karşı açılacak olan iptal davalarında, yargılama usulünün yanı sıra dava açma süresi, dava açılmasının idari işlemin icrasına etkisi ve idare mahkemesi kararına karşı üst mahkemeye başvurulup vurulamayacağı hususlarında İYUK hükümleri uygulanacaktır. O halde, eğer vize talebi reddedilmiş veya vize iptal edilmişse, bu kararlara karşı da, kararın tebellüğünden itibaren 60 gün içinde idare mahkemesinde dava açılacak ve idare mahkemesince yürütmenin durdurulması kararı verilmedikçe karar icra edilebilecek; idare mahkemesi kararına karşı bir üst mahkemeye başvurulması mümkün olacaktır.

9 YUKK'un vizeye ilişkin hükümleri hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. TEKSOY Barış, 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununa Göre Yabancıların Vize Alma Zorunluluğu, 62(2013)3 AÜHFD, s. 855-906.

İkamet İzni Talebinin Reddine, İzinin Uzatılmamasına veya İptali İçin Açılan Davalarda İdare Mahkemelerince Verilen Kararlar

İkamet izni talepleri Türk konsolosluklarına; ancak istisnai olarak valiliklere yani il göç idaresi müdürlüklerine yapılacaktır (YUKK md. 21-22). YUKK'un 21. maddesinin (6). fıkrası uyarınca ikamet izni başvurusunun reddine ilişkin işlemler ilgiliye tebliğ edilir. Ayrıca YUKK'un 25. maddesi, ikamet izni talebinin reddine, iptaline veya uzatılmamasına ilişkin kararların tebliğ edilmesini öngörmüştür. Bu maddenin metni şöyledir:

Türkiye içinden yapılan ikamet izni talebinin reddi, iptali veya uzatılmaması

Madde 25- (1) Türkiye içinden yapılan ikamet izni talebinin reddi, ikamet izninin uzatılmaması veya iptali ile bu işlemlerin tebliği valiliklerce yapılır. Bu işlemler sırasında, yabancıların Türkiye'deki aile bağları, ikamet süresi, menşe ülkesindeki durumu ve çocuğun yüksek yararı gibi hususlar göz önünde bulundurulur ve ikamet iznine ilişkin karar ertelenebilir.

(2) İkamet izni talebinin reddi, iznin uzatılmaması veya iptali, yabancıya ya da yasal temsilcisine veya avukatına tebliğ edilir. Tebligatta, yabancıların karara karşı itiraz haklarını etkin şekilde nasıl kullanabileceği ve bu süreçteki diğer yasal hak ve yükümlülükleri de yer alır.

İkamet izni talebinin reddine, iznin uzatılmamasına veya iptaline ilişkin kararlar, kesin ve yürütülebilir nitelikte olduklarından bu kararlara karşı idare mahkemelerinde iptal davası açılabilir. YUKK'ta ikamet izni talebinin reddine, iznin uzatılmamasına veya iptaline ilişkin kararlara karşı dava açma süresine; bu kararlara karşı dava açılması halinde yürütmenin durmasına ve iptal davasında verilen karara karşı bir üst mahkemeye itiraz edilmeyeceğine ilişkin hüküm yer almadığından bu konularda İYUK'ta yer alan hükümler uygulanacaktır.

2014 Yılında İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 45. Maddesinde Yapılan Değişikliğin YUK'un İdare Mahkemelerinin Kararlarına Karşı Üst Mahkemelere Başvurulmasını Engelleyen 53(3) ve 80(1)(d) Maddeleri Üzerindeki Etkisi

2014 Yılında İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 45. Maddesinde Yapılan Değişiklik

Gerek YUKK'un 53(3). maddesinde gerekse 80(1)(d) maddesinde, idare mahkemeleri tarafından sınır dışı işlemlerinin ve uluslararası korumaya ilişkin işlemlerin iptali davalarında verilen kararların kesin olduğu ifade edilmiştir. Dolayısıyla bu kararlara karşı bölge idare mahkemelerinde itiraz edilemeyeceği gibi Danıştay'da temyiz yoluna da başvurulamayacaktır. YUKK'un 53. maddesinin (3). fıkrasında, sınır dışı kararına karşı, idari yargı yoluna başvurulması halinde, yürütmenin kendiliğinden duracağı kabul edilmiştir. Üstelik YUKK'un 53. maddesinin (3). fıkrasında, sadece dava açılması halinde değil, dava açma süresi içinde de yabancıların sınır dışı edilememesi hükmü öngörülmüştür. YUKK'un 80(1)(e) maddesi uyarınca yargılama süreci sonuçlanıncaya kadar ilgili kişinin ülkede kalışına izin verilir.

2014 yılında 6545 sayılı Kanun ile İYUK'un 45. maddesinde bir değişiklik yapılmış ve istinaf yolu getirilmiştir¹⁰. İYUK'un, 6545 sayılı Kanun ile değiştirilen 45. maddesi şöyledir:

“İdare ve vergi mahkemelerinin kararlarına karşı, başka kanunlarda aksine hüküm bulunsa dahi, mahkemenin bulunduğu yargı çevresindeki bölge idare mahkemesine, kararın tebliğinden itibaren otuz gün içinde istinaf yoluna başvurulabilir. Ancak, konusu beş bin Türk lirasını geçme-

10 6545 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesinden önce idari yargıda getirilmesi planlanan istinaf sistemine ilişkin öneriler için bkz. AVCI Mustafa, İdari Yargıda İstinaf, (2011)96 TBB Dergisi, s. 179-202. 6545 sayılı Kanun'un Tasarısı hakkındaki değerlendirmeler için bkz. SANCAKDAR Oğuz, İdari Yargıda İstinaf Sistemi Üzerine Düşünceler, 8 (2013) Yaşar Üniversitesi Elektronik Dergisi 2237-2326.

yen vergi davaları, tam yargı davaları ve idari işlemlere karşı açılan iptal davaları hakkında idare ve vergi mahkemelerince verilen kararlar kesin olup, bunlara karşı istinaf yoluna başvurulamaz”.

Değişikliğe yol açan sebepler 6545 sayılı Kanun’un gerekçesinde¹¹ şu şekilde ifade edilmiştir:

“İdari yargıda ilk derece mahkemelerince verilen kararların bir kısmı bölge idare mahkemesince, kalan kısmı ise Danıştay tarafından denetlenmektedir. 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun 45. maddesinde itiraz üzerine bölge idare mahkemelerinde kesinleşecek davalar sayılmış bunlar dışındaki tüm davalar Danıştay tarafından incelenmektedir. Bu uygulama sebebiyle idare ve vergi mahkemelerinin nihai karara bağladığı dosya toplamının yaklaşık yüzde yetmiş Danıştay’da, yüzde otuzu ise bölge idare mahkemelerinde denetlenmektedir. Anılan iş yükü sebebiyle Danıştay’a gelen dosyaların kesinleşme süresi uzamaktadır. Bu bağlamda idari yargıda istinaf kanun yolunun getirilmesi konusu öteden beri yargı paydaşları arasında tartışılmaktadır. Tartışmaların sonucunda varılan mutabakata bağlı olarak Tasarıyla bölge idare mahkemeleri, istinaf mercii olarak yapılandırılmaktadır. Buna göre başvuru usulü ile inceleme ve yargılama usulüne ilişkin hükümler getirilmekte ve bölge idare mahkemelerince verilecek karar türleri yeniden düzenlenmektedir. 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun 45. ve 46. maddelerinde yapılan değişiklikle ilk derece mahkemelerince verilecek ve kesin olması sebebiyle istinaf ya da temyiz yoluna başvurulamayacak kararlar düzenlenmektedir. Aynı zamanda istinaf incelemesi için bölge idare mahkemelerine gelen davaların incelenme ve karara bağlanma usulü hükme bağlanmaktadır. 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu’nun 46. maddesinde yapılan değişiklikle, istinaf mahkemelerince karara bağlanacak konulardan hangisinin temyiz yolu ile Danıştay’a gideceği belirlenmekte olup bu maddede tahdidi olarak sayılan bu konular dışındaki davaların bölge idare mahkemelerinde istinaf incelemesi neticesinde kesinleş-

11 <http://www2.tbmm.gov.tr/d24/1/1-0918.pdf> (13.9.2015).

mesi öngörülmektedir. Böylece Danıştay'ın temyizen karara bağladığı iş yükünün yaklaşık yüzde seksen oranında azaltılarak Danıştay'ın içtihat mahkemesi¹² rolünün güçlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un ilgili bazı hükümleri de değiştirilerek bölge idare mahkemelerinin teşkilat yapısı, istinaf kanun yolu incelemesine uygun hale getirilmektedir”.

İYUK'un değişik 45(1). maddesinde 'başka kanunlarda aksine hüküm bulursa dahi' idare mahkemeleri tarafından verilen kararlara karşı bölge idare mahkemesine istinaf yoluna başvurulabileceği ifade edilmiştir. Dolayısıyla YUKK'ta idare mahkemeleri tarafından verilen kararların kesin olduğu ifade edilmesine rağmen İYUK'un 45(1). maddesi, idare mahkemesi tarafından verilen ve diğer kanunlarda kesin oldukları ifade edilen kararlara karşı istinaf yolunu açmıştır. İstinaf yoluna gidilemeyecek yegâne karar, dava konusu işlemin değerinin beş bin Türk lirasını geçmemesidir. İYUK'un 45(1). maddesinde miktar kısıtlaması dışında idare mahkemesinde görülen davanın konusuna ilişkin herhangi bir sınırlama getirilmemiştir. O halde YUKK kapsamında idare mahkemelerinde açılan davalarda verilen kararlara karşı da bölge idare mahkemelerinde istinaf yoluna başvurulabilecektir.

Bölge idare mahkemeleri tarafından verilen kararlara karşı Danıştay'da temyiz yoluna başvurulup vurulamayacağını da değerlendirmek gerekir. İYUK'un 46. maddesinde de 2014 yılında 6545 sayılı Kanun ile değişiklik yapılmıştır. Yapılan değişiklikle Danıştay'da temyiz

12 İsvetç'te de Yüksek İdare Mahkemesinin içtihat mahkemesi olarak görev yapmasını sağlamak amacıyla 1970'li yılların başında idari istinaf mahkemelerinin kurulduğu; böylece idari uyumsuzluklar üçlü yargılama aşamasını öngören sistemin devreye sokulduğu hakkında bkz. ERKAN Fikret, İsvetç İdari Yargı Sistemi (İdari İstinaf Sistemi) ve Analizi, 4(2013) 12 TAAD, s. 128. Adalet Bakanlığı Yargı Reformu Stratejisi ve Adalet Bakanlığı ile İsvetç Ulusal Mahkemeler İdaresi arasında yapılan bir protokol kapsamında idari yargıda istinaf çalışmaları yürütülmüş olduğundan İsvetç hukukunda istinafa ilişkin düzenleme Türk hukuku açısından da önem taşımaktadır.

yoluna başvurulacak kararlar tahdidi olarak belirlenmiştir. İYUK'un 46(1). maddesine göre, Danıştay dava dairelerinin nihai kararları ile bölge idare mahkemelerinin bu maddede sayılan davalar hakkında verdikleri kararlar, başka kanunlarda aksine hüküm bulunsa dahi Danıştay'da, kararın tebliğinden itibaren 30 gün içinde temyiz edilebilir. İYUK'un 'temyiz' başlığını taşıyan 46. maddesine göre:

Danıştay dava dairelerinin nihai kararları ile bölge idare mahkemelerinin aşağıda sayılan davalar hakkında verdikleri kararlar, başka kanunlarda aksine hüküm bulunsa dahi Danıştay'da, kararın tebliğinden itibaren otuz gün içinde temyiz edilebilir:

- a) Düzenleyici işlemlere karşı açılan iptal davaları,
- b) Konusu yüz bin Türk lirasını aşan vergi davaları, tam yargı davaları ve idari işlemler hakkında açılan davalar,
- c) Belli bir meslekten, kamu görevinden veya öğrencilik statüsünden çıkarılma sonucunu doğuran işlemlere karşı açılan iptal davaları,
- d) Belli bir ticari faaliyetin icrasını süresiz veya otuz gün yahut daha uzun süreyle engelleyen işlemlere karşı açılan iptal davaları,
- e) Müşterek kararnameyle yapılan atama, naklen atama ve görevden alma işlemleri ile daire başkanı ve daha üst düzey kamu görevlilerinin atama, naklen atama ve görevden alma işlemleri hakkında açılan iptal davaları,
- f) İmar planları, parselasyon işlemlerinden kaynaklanan davalar,
- g) Tabiat Varlıklarını Koruma Merkez Komisyonu ve Kültür Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulunca itiraz üzerine verilen kararlar ile 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu'nun uygulanmasından doğan davalar,
- h) Maden, taşocakları, orman, jeotermal kaynaklar ve doğal mineralli sular ile ilgili mevzuatın uygulanmasına ilişkin işlemlere karşı açılan davalar,
- ı) Ülke çapında uygulanan öğrenim ya da bir meslek veya sanatın icrası veyahut kamu hizmetine giriş amacıyla yapılan sınavlar hakkında açılan davalar,

- i) Liman, kruvaziyer limanı, yat limanı, marina, iskele, rıhtım, akaryakıt ve sıvılaştırılmış petrol gazı boru hattı gibi kıyı tesislerine işletme izni verilmesine ilişkin mevzuatın uygulanmasından doğan davalar,
- j) 3996 sayılı Bazı Yatırım ve Hizmetlerin Yap-İşlet-Devret Modeli Çerçevesinde Yapıtılması Hakkında Kanun'un uygulanmasından ve 16/7/1997 tarihli ve 4283 sayılı Yap-İşlet Modeli ile Elektrik Enerjisi Üretim Tesislerinin Kurulması ve İşletilmesi ile Enerji Satışının Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un uygulanmasından doğan davalar,
- k) 3218 sayılı Serbest Bölgeler Kanunu'nun uygulanmasından doğan davalar,
- l) 5403 sayılı Toprak Koruma ve Arazi Kullanımı Kanunu'nun uygulanmasından doğan davalar,
- m) Düzenleyici ve denetleyici kurullar tarafından görevli oldukları piyasa veya sektörle ilgili olarak alınan kararlara karşı açılan davalar.

İYUK'un 46(1). maddesinde sayılan hususlardan yalnızca (b) bendi uyarınca YUKK'un düzenlediği hususlara ilişkin davalarda istinaf sonucu bölge idare mahkemeleri tarafından verilen kararlara karşı Danıştay'a başvurulabilir. (b) bendine göre, konusu yüz bin Türk lirasını aşan vergi davaları, tam yargı davaları ve idari işlemler hakkında açılan davalarda bölge idare mahkemelerinin kararları Danıştay'da temyiz edilebilir. Bununla beraber sınır dışı veya uluslararası koruma kararlarının iptali davalarında idare mahkemelerince verilen kararlara karşı bölge idare mahkemelerinde istinaf yoluna gidilse dahi bölge idare mahkemeleri kararlarının (b) bendine istinaden temyizi olasılığı neredeyse yok denecek kadar azdır. İYUK'un 46(1). maddesinde sayılan hususlardan diğer herhangi biri, YUKK uyarınca yapılan idari işlemlerle ilgili değildir. Bu nedenle YUKK uyarınca yapılan idari işlemlere ilişkin bölge idare mahkemesi kararlarının temyiz edilmesi mümkün gözükmemektedir.

İdari Yargıda İstinaf Sisteminin YUKK'un İdare Mahkemelerinin Kararlarına Karşı Üst Mahkemelere Başvurulmasını Engelleyen 53(3) ve 80(1)(d) Maddeleri Üzerindeki Etkisi

Daha önce ifade ettiğimiz üzere, idare mahkemelerinde açılacak davalarla ilgili olarak YUKK'ta yer alan hükümler iki gruba ayrılmaktadır. Birinci grupta yer alan hükümlerde dava açma süresi, yürütmenin kendiliğinden durmasının ve idare mahkemelerince verilen kararların kesin olduğu ifade edilmiştir. YUKK'un, sınır dışı kararlarının iptali için idare mahkemelerinde açılacak davalara ilişkin 53(3). maddesi ve uluslararası korumaya ilişkin kararlara karşı idare mahkemelerinde açılacak davalara ilişkin 80(1)(ç)(d) maddesi bu nitelikteki hükümlerdir.

Buna karşın, YUKK'un bazı hükümlerinde, YUKK kapsamında alınan kararlar ve yapılan idari işlemlere karşı idari yargıya başvurulabileceği ifade edilmekle beraber idari yargıya başvuru süresi, idari yargıya başvurulması halinde yürütmenin kendiliğinden durup durmayacağı, idari yargı kararlarının kesin olup olmadığı hususları üzerinde durulmamıştır. YUKK'un, Türkiye'ye giriş yasağına ilişkin kararlara karşı idare mahkemelerinde dava açılabilmesine ilişkin 10(1) maddesi; vize talebinin reddi veya vizenin iptali kararlarına karşı idare mahkemelerinde dava açılabilmesine ilişkin 11(d) maddesi ve ikamet izni talebinin reddi, iznin uzatılmaması veya iptali halinde idare mahkemelerine başvurulabilmesine ilişkin 25. maddesi bu nitelikteki hükümlerdir.

İYUK'un muhtelif hükümlerinde, özel kanunlarda yer alan hükümler saklı tutulmuştur. Dolayısıyla YUKK'ta yer alan ve idare mahkemelerinde dava açılma süresine, yürütmenin kendiliğinden durmasına ve idare mahkemelerinin verdiği kararların kesin olmasına ilişkin hükümler, İYUK'a nazaran öncelikle uygulama alanı bulacaklardır. Buna karşın, YUKK'un sadece idare mahkemelerine başvurulabileceğini belirten ancak dava açma süresi, yürütmenin kendiliğinden durması ve idare mahkemelerince verilen kararların kesinliği konusunda düzenleme getirmediği hâllerde, İYUK'ta yer alan hükümler uygulama alanı bulacaktır.

Ancak YUKK'ta yer alan idari yargıya ilişkin hükümlerin, İYUK'a nazaran öncelikle uygulanması kuralına 2014 yılında bir istisna getirilmiştir. İYUK'un 45. maddesi ile 46. maddesi, 2014 yılında 6545 sayılı Kanun ile değiştirilmiştir. 6545 sayılı Kanun ile İYUK'a yapılan en önemli değişikliklerden biri istinafi getirmesidir. 6545 sayılı Kanun ile bölge idare mahkemelerinin görevleri yeniden düzenlenmiştir. İYUK'a eklenen 3/A maddesine göre, bölge idare mahkemelerinin görevleri şunlardır: (1) İstinaf başvurularını inceleyip karara bağlamak; (2) yargı çevresindeki idare ve vergi mahkemeleri arasında çıkan görev ve yetki uyuşmazlıklarını kesin karara bağlamak; (3) diğer kanunlarla verilen görevleri yapmak. İYUK'un 6545 sayılı Kanun ile değişik 45. maddesine göre, idare ve vergi mahkemelerinin kararlarına karşı, başka kanunlarda aksine hüküm bulunsa dahi, mahkemenin bulunduğu yargı çevresindeki bölge idare mahkemesine, kararın tebliğinden itibaren 30 gün içinde istinaf yoluna başvurulabilir. İYUK'un 45. maddesinde başka kanunlarda aksine hüküm bulunsa –yani idare mahkemeleri tarafından verilen kararların kesin olduğu belirtilse– bile istinaf yoluna başvurulabilecektir. O halde YUKK'un 53(3). maddesi ile 80(1)(d) maddesinde yer alan “mahkemenin bu konuda vereceği karar kesindir” hükmü, 2014 yılında 6545 sayılı Kanun ile İYUK'un 45. maddesinde yapılan değişiklikle işlevsiz hale getirilmiştir. Bununla beraber belirtmek gerekir ki, İYUK'un 45. maddesi uyarınca, idare mahkemeleri tarafından verilen kararlara karşı bölge idare mahkemelerine istinaf yoluna başvurulabilmesi için düzenleme yapılması gerekmektedir. Nitekim 6545 sayılı Kanun ile İYUK'a geçici 8. madde eklenmiştir. İYUK'a eklenen geçici 8(1). maddenin metni şöyledir:

Geçici Madde 8- (Ek 18.6.2014-6545/27 md.)

1. İvedi yargılama usulü hariç olmak üzere bu Kanunla idari yargıda kanun yollarına ilişkin getirilen hükümler, 2576 sayılı Kanunun, bu Kanunla değişik 3 üncü maddesine göre kurulan bölge idare mahkemelerinin tüm yurttan göreve başlayacakları tarihten sonra verilen kararlar hakkında uygulanır. Bu tarihten önce verilmiş kararlar hakkında, kararın verildiği tarihte yürürlükte bulunan kanun yollarına ilişkin hükümler uygulanır.

6545 sayılı Kanun ile getirilen istinaf müessesesinin hayata geçirilebilmesi için yeni bölge idare mahkemelerinin kurulması gerekmektedir. 6545 sayılı Kanun ile İYUK'a geçici 20. madde eklenmiştir.

Geçici Madde 20- 1. Adalet Bakanlığı, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç ay içinde, Kanunun, bu Kanunla değişik 3 üncü maddesinde öngörülen bölge idare mahkemelerini kurar. Bölge idare mahkemelerinin kuruluşları, yargı çevreleri ve tüm yurttaki göreve başlayacakları tarih, Resmî Gazete'de ilan edilir. Mevcut bölge idare mahkemeleri, yeni kurulan bölge idare mahkemelerinin göreve başlayacakları tarihe kadar faaliyetlerine devam ederler.

2. Yeni kurulan bölge idare mahkemelerinin göreve başlayacakları tarih itibarıyla mevcut bölge idare mahkemelerinde bulunan dosyalar; yargı çevreleri dikkate alınarak yeni kurulan bölge idare mahkemelerine devredilir ve ilgili dairelere tevzi edilir.

3. Yeni kurulan bölge idare mahkemelerinin göreve başlama tarihinden önce Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca bu mahkemelerin başkanları, daire başkanları ve üyelerinin atamaları yapılır. Bölge idare mahkemelerinde görev yapacak diğer personelin atamaları da aynı süre içinde yapılır.

4. Yeni kurulan bölge idare mahkemelerinin adalet komisyonları da bu mahkemelerin göreve başlayacakları tarih itibarıyla oluşturulur.

O halde yeni bölge idare mahkemelerinin kurulana ve faaliyete geçene kadar, YUKK'un 53(3) ve 80(1)(d) maddeleri kapsamına giren ve idare mahkemelerince verilen kararlar kesin olup bu kararlara karşı bölge idare mahkemelerine ya da Danıştay'a başvurulamaz.

Sonuç

6545 sayılı Kanun ile İYUK'un 45. maddesine yapılan değişiklikle idari yargıda istinaf müessesesi kabul edilmiştir. YUKK'un 53(3) ve 80(1)(d) maddelerinde ise, idare mahkemeleri tarafından verilen kararların kesin olduğu ifade edilmiştir. Ancak idari yargılama sistemine dahil edilen istinaf yolu, YUKK'un söz konusu hükümlerini de işlev-

siz kılacaktır. 6545 sayılı Kanun ile İYUK'a eklenen geçici 20. madde uyarınca yeni bölge idare mahkemelerinin kurulması gerekmektedir. Ancak yeni bölge idare mahkemelerine ilişkin bir düzenleme yapılmamış; Adalet Bakanlığı, henüz bölge idare mahkemelerine ilişkin herhangi bir karar yayımlamamıştır. Bölge idare mahkemelerine ilişkin düzenleme yapılarak yürürlüğe konuluncaya kadar mevcut sistem uygulanmaya devam edecektir. Dolayısıyla, İYUK'un 45. maddesine rağmen YUKK'ta idare mahkemesi tarafından verilen kararların kesin olduğu belirtilen hallerde, bu kararlara karşı bölge idare mahkemelerine itiraz edilemeyecek veya Danıştay'a temyiz yoluna başvurulamayacaktır.

Ayrıca İYUK'a eklenen 20/A maddesi ile 'ivedi yargılama usulü' öngörülmüş ve bu usule tabi olan davalar maddede sayılmıştır. İvedi yargılama usulü kapsamında verilen kararlara karşı, istinaf yoluna başvurulamaz. Bu kararlara karşı sadece temyiz yolu öngörülmüştür. İYUK'un 20/A(2)(g) maddesi uyarınca verilen nihai kararlara karşı tebliğ tarihinden itibaren 15 gün içinde temyiz yoluna başvurulabilir. İvedi yargılama usulüne tabi davalar arasında YUKK'tan kaynaklanan idari davalar sayılmamıştır.

Kaynakça

1543 Sayılı İskan Kanunu (2006), T. C. Resmi Gazete, 26301, 26 Eylül 2006.

Adalet Bakanlığı (2008), Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğünün Ülkemizde Görevli Diplomatik Misyon Mensuplarının Bağımsızlık ve Ayrıcalıklarına İlişkin 72/1 sayılı ve 01/03/2008 tarihli Genelgesi, Erişim tarihi, 5 Ağustos 2015 <http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/genelgeler/72.1.pdf>

Adalet Bakanlığı (2015), Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğünün NATO-SOFA uygulamasına ilişkin 01/01/2006 tarihli ve 73

sayılı Genelgesi Erişim tarihi, 3 Ağustos 2015, <http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/genelgeler/73.pdf>

Diplomatik İlişkileri Hakkında Viyana Konvansiyonu (1984), T. C. Resmi Gazete, 18815, 24 Aralık 1984.

Ekşi, N. (2014), 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nda İdari Gözetim, İstanbul.

Ekşi, N. (2014a), İltica Talepleri Reddedilerek Türkiye'den Sınır Dışı Edilmelerine Karar Verilen Yabancılara İlişkin AİHM Kararlarının Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'na Etkisi, *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, Y: 5, S. 19, Ekim 2014, s. 53-101.

Ekşi, N. (2014b), Yabancılar ve Uluslararası Koruma Hukuku, İstanbul.

Konsolosluk İlişkileri Hakkında Viyana Konvansiyonu (1975), T. C. Resmi Gazete, 15369, 27 Eylül 1975.

YUKK (2013), T. C. Resmî Gazete, 28615, 11 Nisan 2013.